

Bland ödlor och ruiner i mayaland

Den mexikanska delstaten Chiapas är ett av Nya världens mest fascinerande resmål. Här finns det mesta som idagens upptäcktsresande kan önska sig – alltifrån exotiska öde stränder till djungler, kolonialstäder och mayakulturens pyramider.

EXT. LARS HOLGER HOLM

Det bergiga och skogrika Chiapas utmynnar västerut i det låglänta Tehuantepecnaset (Mexikos smala änd), gränsar i norr mot delstaten Tabasco, i söder mot Stilla havet och i öster mot Yucatánhalvön, elze och Guatemala. Området innehöll det gamla havarikets västligaste utposter och är i dag den stat om här den talrikaste mer eller mindre gemenit inrikes befolkningen. Den politiska situationen har under större delen av 1900-talet varit ansträngd. Den tack vare den nitvåtrådde presidenten Vicente Fox beslutssamma agerande har landets regering nu annat inleda en dialog med rebellerarna, och det an numera i huvudsak anses vara risklöst att besöka delstaten som utländsk turist.

UR ÅR DET, FÖR CHIAPAS ÄR verkligen ett spännande resmål i såväl geografiskt som kulturhistoriskt hänseende. Här finns praktiskt taget allt som en modern upptäcktsresande kan önska sig. Exotiska öde-stränder, där Sierra Madres kirokodlrygg kominer kryppande nästan ända ned till palmklädda laguner. Djurhavslife med alla slags rovfiskar. Den allurminnesmärkta kolonialstaden San Christóbal de Las Casas, med sina låga fasader, moriska arkader och indianmarknader. Ravinen som börjar vid staden Chiapa de Corzo (endast några kilometer från huvudstaden, den – även för mexikanska förhållanden – ovanligt tät trafikerade Tuxtla Gutierrez), och vars fem hundra meter lodrätt stupande äggar och två hundra meters floddjup erbjuder ett nästintill skadedeset, komplett med reptiler, sköld paddor och sällsynta sjöfåglar.

Landskapet i Chiapas kan, inom någon timmes bussresa, skifta från tropisk regnskog eller koshönsodnad palmddungel till våldiga, gröna präster och gigantiska lövsogor med bananplantor, eukalyptus och plataner i mäktig blandning. Och från cirka 2 000 meters höjd växer nordiska barrträd i vild härlighet. Det hela garneras med indianpar på slättningarna. Fritt strövande boskapsdjur, spektakulära väterfall såsom Agua Azul, gemenit i regnskogen, och ett antal sagolika ruinstäder som får Disney's Djungelboken att verka fantaslös.

I STATENS NORRA DEL LIGGER DEN med all rätt välbesökta tempelstaden Palenque. Allt sedan en indiansk bonde år 1771 räddade möblen över några underligt arrangerade stenar i de annars ogenomträngliga lager av tropisk grönska som täcker Sierra Madre del Chiapas nordligaste utlöpare, har denna sägneromspunna plats inte upphört att fascinera historiker, konstnärer och författare. Dessutom har en

bred allmänhet, tack vare generationer av arkeologers hängivna arbete, här fått sig en av mayakulturens mest framträdande palats- och kulturområden till livs. En av de första på plats var det tidiga 1800-talets store upptäcktsresande Alexander von Humboldt. En annan var den legendariske greve de Waldeck, som blev 100 år gammal och vid tiden för sin död ansåg sig vara den äldste männ som Paris hade att uppvisa. Den excentriska Edward King, Viscount Kingsborough, spenderade hela sin förmögenhet på att utforska Palenques och andra mayatempels hemligheter, men de som shtiligen verkligen avslöjade dem var New York-advokaten John Lloyd Stephens och den engelskfödde arkitekten och konstnären Frederick Catherwood. De publicerade sina resultat i en nu sedan länge klassisk resberättelse *Incidents of Travel in Yucatan*.

1951 GJÖRDE ARKEOLOGEN ALBERTO RUIZ LHULLIER den senaste sensationella upptäckten på området. I färd med att utforska det så kallade Inskriptionernas tempel, fann han att ett stort stenblock med fingerhål mycket exakt hade infogats i golvet till det inre rummet. När han lyfte detta hittade han en trappa som tog honom ned i pyramidens inre, 20 meter under golvytan upptäckte han så ytterligare ett stenblock i golvet. Denna dörr var omgiven av sex indianskeleitt av krigare som utgjorde "livakten" till konungen som är begravd där innanför i parle- och jadeprakt. Därmed hade det slutgiltigt bevisats att de mesoamerikanska pyramiderna inte, som ofta tidigare hade antagits, endast tjänat som fundament till olika tempel eller altären, utan i likhet med de egyptiska även kunde innehålla gravkammare.

Vid mitt besök i januari var denna pyramid dessvärre avstängd på grund av pågående restaureringsarbete, men de synner som likväl erbjöds lämnade inte mycket orovrigt att önska. För det första är tempelområdet olika bevarade byggderna hapnadsäckande intakta – på många ställen kan man vandra under ursprungliga tak. Stora stenreliefer med skulpturer i övermånsklig storlek vittnar om de forna prästernas och astrologernas makttövning. Från varje pyramid eller

I Chiapas, Mexiko, finns mycket för turister att utforska. I ruinstädet Palenque kan man vandra omkring bland välbevarade mayatempel och bundna stenreliefer med skulpturer i övermånsklig storlek.

tom har man en speciell utsikt över den nordliga slätten, alltså den bergiga slyv vänder ryggen mot sitt eget indianska hjärtland. Ofta fick jag känslan av att vandra omkring i ett förkolumbiskt Nya världens Alhambra, där århundradenas strider och blodiga religiösa ceremonier har flutit samman till en ström av stilla vskningar i tempelgräset.

Dagga plats, som en gång måste ha varit full av påtagligt liv, av soldater, präster, hantverkare, bönder, slavar, barn, hundar och ständiga marknader, var nu en dröm försjunken i sig själv, likt en schamans resa till blytan, en Buddhas meditation över återfödelsens ring.

FAKTA/Chiapas

Det organiseras inga charterresor från Sverige direkt till Chiapas eller den närliggande mexikanska golfen. Man här således att välja på att försägas först flyga till Cancun på Yucatánhalvön nordostspets eller till Mexico City och därifrån ta sig vidare. Resebyrå South American Travel – Mexico Tours organiserar dessutom både tema- och konferensresor i området (telefon: 040-47 38 55).

Att hyra bil i Mexiko är både dyrt och för övrigt inte heller att rekommendera med tanke på de plöjliga och oförutsägbara handlar som kan uppstå i trafiken. Busschaufförerna är emellertid mycket rutinerade, och de billiga bussförbindelserna i topputrustade luftkonditionerade bussar låta och tillförlitliga över hela landet. Längre sträckor, särskilt mellan huvudorter, lonar det sig ofta att ta inrikesflyget. Det kan dessutom vara mycket tidsbesparande.

Man finner goda och prisvärda hotell redan från 150-200 kronor natten överallt i Mexiko (reserverationer till de större och bättre utrustade hotellen kan vara att rekommendera i samband med de stora helgerna). Mat och dryck är trots NAFTA-avtalet mellan USA, Kanada och Mexiko fortfarande billigt. Undantaget är vin och från utlandet importerad alkohol (whisky inte minst).

För taxi betalar man i Mexiko lika lite, eller mindre, vid resans slut än man skulle få punga ut med i frankföringsavgift i Sverige. Exempelvis repte jag med taxi 65 kilometer från Agua Azul till Palenque och betalade för detta 50 kronor – fråga mig inte hur det låt sig gåos!